КҮРД ДИЛИНИ ӨЈРӘНӘНЛӘРӘ КӨМӘК

ИКИНЧИ ДӘРС

Латын графикалы күрд әлифбасында нөвбәти 10 һәрфин тәләффүзү илә таныш олун.

11. Ii - Азәрбајчан дилиндәки ы кими тәләффүз олунур.
kirin - етмәк

12. /İi^- Азәрбајчан дилиндәки и кими тәләффүз олунур.
Iro - бу күн

13. Jj - Азәрбајчан дилиндәки ж кими тәләффүз олунур.
jar - арыг

14. Kk - Бу сәсин ики чалары вар. Бири Азәрбајчан дилиндәки к сәсинә јахын /serek - рәһбәр/, дикәри кар боғаз самити олуб рус дилиндәки к сәсиндән даһа күјлү тәләффүз олунур.
ke^r - бычаг, kane^ - һаны

15. Ll - Азәрбајчан дилиндәки л кими тәләффүз олунур.
sal - ил

16. Mm - Азәрбајчан дилиндәки м кими тәләффүз олунур.
mevan - гонаг

17. Nn - Азәрбајчан дилиндәки н кими тәләффүз олунур.
nan - чөрәк

18. Oo - Азәрбајчан дилиндәки о кими тәләффүз олунур.
bona - үчүн

19. Pp - Ики чалары олан сәсдир. Бири Азәрбајчан дилиндәки п кими тәләффүз олунур /C'ер - сол, par - кечән ил/, дикәри даһа күјлү олуб, әсасән сөзүн әввәлиндә олур; pirs - суал/; pire - көрпү.

20. Qq - Азәрбајчан дилиндә бу сәсин там гаршылығы јохдур. Күрд к-сына јахын сәс олуб дилин арха һиссәсинин үст дамаға бирләшмәси илә јараныр. beq - гурбаға; qeli - говурма

ЛУҒӘТ

i^sal (исал) - бу ил
min [мын] - мән
roj [рож] - күн
kec^ik [кәчык] - гыз
mal [мал] - ев
na [на] - јох
to [то] - гајмаг
sipi^ [сыпи] - ағ
meqes [мәqәс] - гајчы

ALFABE

№	LATİNÎ: TİPÊN ÇAPÊ (YENGIR)	TİPÊN ÇAPÊ (YEN HUR)	TİPÊN DESTNIVÎS (YENGIR)	TİPÊN DESTNIVÎS (YEN HUR)	KİRİLÎ: TİPÊN	ÇAPÊ
1	A	a	A	a	А	А
2	B	b	B	b	Б	Б
3	C	c	C	c	Щ	Щ
4	Ç	ç	Ç	ç	Ч	Ч
5	D	d	D	d	Д	Д
6	E	e	E	e	Ә	Ә
7	Ê	ê	Ê	ê	Е	Е
8	F	f	F	f	Ф	Ф
9	G	g	G	g	Г	Г
10	H	h	H	h	Һ	Һ
11	I	ı	I	ı	Ь	Ы
12	Î	î	Î	î	И	И
13	J	j	J	j	Ж	Ж
14	K	k	K	k	К	К
15	L	l	L	l	Л	Л
16	M	m	M	m	М	М
17	N	n	N	n	Н	Н
18	O	o	O	o	О	О
19	P	p	P	p	П	П
20	Q	q	Q	q	Q	Q
21	R	r	R	r	Р	Р
22	S	s	S	s	С	С
23	Ş	ş	Ş	ş	Ш	Ш
24	T	t	T	t	Т	Т
25	U	u	U	u	Ө	Ү
26	Û	û	Û	û	У	У
27	V	v	V	v	В	В
28	W	w	W	w	W	–
29	X	x	X	x	Х	Х
30	Y	y	Y	y	Ј	Ј
31	Z	z	Z	z	З	З

КҮРД ӘҺӘД

Јахын күнләрин сөһбәтиди. Иш јолдашларымла Кәнчә шәһәринин ән јарашыглы меһманханасы олан "Кәпәз"ин гаршысындан кечирдик. "Нә јахшы ки, Кәнчәдә белә көзәл меһманхана вар" дејәндә мүәллим јолдашларымдан бири күлә-күлә:

- Бу меһманхананы белә јарашыға миндирән сизин күрдләрдәндир, һалал олсун, чох гочаг адамды, аз вахт әрзиндә белә бөјүк меһманхананы әсаслы тә"мир еләтдирди - сөјләди.

Мән гүрур вә севинч һиссләрими кизләдә билмәјиб, "о күрдүн ады нәдир?" - дејә сорушанда икинчи мүәллим јолдашым тәәччүблә үзүмә бахыб деди: - Сән Күрд Әһәди танымырсан? Бу һәмин о адамдыр ки, Газах рајонунда ДИШ-ин рәиси ишләјәндә ерменилер онун башына 600 мин манат "гијмәт" гојмушдулар. Анчаг өзүмүзүнкүләр белә бир адамын гадрини билмәдиләр. Инди "Кәпәз" меһманханасынын директорудур.

Ә.Һәсәнов "Кәпәз" меһманханасынын директору олдуғу аз вахт әрзиндә өз тәшкилатчылығы, ишкүзарлығы вә үнсијјәт мәдәнијјәти илә јахшы ад-сан газаныб. Күрд Әһәд кими оғулларымыз вәзифәсинә, вар-дөвләтинә көрә өз әслини дананлар үчүн бир өрнәкдир, милли гејрәт нүмунәсидир.

Будур, Әһәд мүәллимлә онун иш отағында сөһбәт едирик. "Өз әслини дананлара нечә бахырсыныз?" суалына белә чаваб верир: - Беләләри һаггында халгымызын шаир оғлу Ш.Әскәров ела сәрраст дејиб ки, мән һеч нә әлавә етмәк истәмирәм: "... Данма, јохдур һарамзада өз әслини данан кими"!

Әһәд мүәллимдән өмүр китабынын бә"зи сәһифәләри илә бизи дә таныш етмәјини хаһиш едирәм. О, арам-арам данышдыгча охучулар үчүн гыса гејдләр апарырам: "1934-чү илдә шаһинләр јурду сајылан Лачын рајонунда дүнјаја көз ачмышам. Һәрби хидмәтдән сонра Бакыдакы милис мәктәбини битирмишәм. Өмрүмүн 22 или Кәнчә шәһәр дахили ишләр идарәсиндә мүхтәлиф вәзифәләрдә кечиб. 1984-1990-чы илләрдә Газах рајонунда ДИШ-ин рәиси ишләмишәм. 1991-чи илдән "Кәпәз" меһманханасынын директорујам..."

Вердијим суаллар әсасында ону да өјрәнирәм ки, о, кечмиш ССРИ ДИН-ин Академијасыны битириб, милис полковникидир, аиләлидир, бир оғлу вә бир гызы вар, һәм јолдашы, һәм дә өвладлары али тәһсиллидирләр...

Гарабағ һадисәләри илә бағлы суалыма Әһәд мүәллим һәјәчанла чаваб верди: - Гарабағ һамымызын ағрысы-ачысыдыр, үмуми дәрдимиздир. Доғма јурдумузун бу дилбәр күшәсинин гулдур јувасына чеврилмәси адамы јандырыб төкүр. Индијәдәк вар гүввәмлә Гарабаға мадди вә мә"нәви көмәклик көстәрмишәм, бундан сонра да әлимдән кәләни әсиркәмәјәчәјәм.

Сөһбәтимизин ахырында "Күрдүн сәси" гәзети һаггында Әһәд мүәллимин фикрини өјрәнмәк истәјирәм. Иш столунун сүрмәсиндән гәзетин илк нөмрәсини чыхарыб мәнә көстәрир вә дејир:

- Гәзетин илк нөмрәсини аланда чох севиндим. Севиндим ки, мәним халгымын да сәси ешидилир. Бу сәс бизи достлуға, сәдагәтә, милли дәјанәтә вә гејрәтә чағырыр. Белә бир мүгәддәс сәси ешитмәмәк үчүн кәрәк кар вә кор оласан. Арзу едирәм ки, "Күрдүн сәси" милли мәдәнијјәтимизин күзкүсүнә чеврилсин, онун әкс-сәдасы дүнјанын мүхтәлиф өлкәләриндән кәлсин. О ки галды гәзетин мадди чәтинликләринә, она көмәк етмәк өзүнү күрд сајан һәр бир кәсин милли-мә"нәви борчудур!

Бајрам АПОЈЕВ

XWENDEVANE'N DELALI

Eme' hemu' hejmaranda Ferhenga gliiyen, ku bl zari ke'm te'ne xebltandlne' blwes'lnln. Bl ne'ta me, ew yeke' alikariye' blde xwendevanan. Yek ji goti hun blzanlbln, jl ru'ye' te'xnikaye'da wedeli dewsa herfa ш-s', ч-c', e-e', y-u' te' wes'andln.

MESELE:

S'e'r-шер
s'u'r-шур
c'av-чав
c'ar-ЧАР

He'к - нек
Ru' - ру
Ku'r - кур

REDAKTOR Ahmede' HEPO

ENDAME'N RE'DAKSIYAYE':
Adile' CEMAL (dewsglrtiye' re'daktor).
Baxls' HUSE'YNOV
Bayrame' FETI
E'lmira HESENOVA
Huse'yn KURDOGLI
Kamile' EKBER
S'amile' SELIM
S'amo ARIF

Rojname ll komite'ta wes'andina Dewlete' ya Re'spu'blika Azerbaycane' hatiye klvs' klrlne'.
Destu'rname N 291

Индекс: 66976

Гијмәти 50 гәпик.

TEMBE N1629

Navnis'ana re'daksiyaye': 370604, Baku', soqaqa Gara S'ehera 7-a, 35

Үнван: 370604, Бакы, 7-чи Гара Шәһәр күчәси, 35

Rojname li nes'ryata «SABAH»e' bi kamputere're' te' berevkirin u' li c'apxana nes'ryata «Azerbaycan»e' te' wes'andin.
Jmar: 3000

Bona azadî, aşîtî û bıratîyê!

DENGÊ KURD

Jl c'lleye' pas'ln, sala 1992-a te' wes'andln.
6 adare' sala 1992-a
Hejmar №3

Fonda C'anda Azerbaycane'. Navgina C'anda Kurd "Ronayi".
Азәрбајчан Мәдәнијјәт Фонду "Ронаји" Күрд Мәдәнијјәт Мәркәзи.
Азербайджанский фонд культуры Центр курдской культуры «Ронайи»

KURDEN DINYAYE

Yeqin hu'n dlzanln, hlnek das'nak bl deste' blre' armeniye' qafseqet jl Azerbaycana, ku em kurd bl sedsaliyan le' dljin dewa erde', dewa zeftkariye' dlkln.

"Idologe'n" ermeniya xwe usa dldlne klvs'e', weki ewana derdke's'e'n kurdanln. Le' raste eve-mesela Qerebaxa C'iyara glre'dayi bl zore' beri 20 hezar kurdan dan jl Ermenstane', jl ware' kal-bava derxlstln.

Ew kurde'n dero-dero klri paye' pln hatlne Azerbaycane', vlra ci-war bu'ne. Em bl dlleki beristan dlxwezln be'jln, ku eva c'endi-c'end sedsaln kurd u' azerbaycan heta roja iroyin mina blra dest dane deste' hev hlm roje' xwes', hlm roje' glran tevayi derbazklrlne.

Le' iro kurde'n ll Azerbaycane' dljin ketlne bln s'lpu'ka "pe's'ikared" ermeniye' netqlle'r. Mesele ahaye: kurden ll Azerbaycane' dljin himli ne'ziki sinore' Ermenstane' dl nehiye'd Lac'ine', Kelbecere', Gu'badliye' u' Zengilane' dljin. Naha "S'ervane'd" ermeniya dora van nehiya glrtlne, herro wana dldlne ber top-tlflnga.

Te'le' ronaya Lac'lne' u' Kelbacare' jl Qerebaxa C'iyara derbaz dlbe, ermeniya dest avitlne we' qlle'riye' ji te'le' ronaye van nehiyana blriye u' blneliye'd van nehiya nava tari-taristane'da his'tlne.

Plrseke mayin jl me geleki nerehet dlke. Ew jl ewe, weki ermeniya gelek merlve'n xwinre't jl walete dereke bl klre' glrtlne u' ewana herro blneliye', seqlrijlna, kala, pira u' zara dlkujln, gu'ndan, we'ran talan-tajan dlkln. Le' de tu ware ermeni u' alikare'd wan ll hemu' dlnyaye' dlklne hewar-gazi, weki nehe'lln azerbaycan me qlrdike. Ev yeka jl vlr-vlza xlrabtlre. Iro em bi.tevi blre'd xweye azerbaycanva ketlne bin qeziyaye', rasti xwina neheq hatlne. Ermeniye' har, ermrniye' jl riya xwede' derketi dlxwezln jl vlra ji bere me bldln, bl hezaran kurdan der bl der blkln; wan nehiye'd sinor zeft kln. Le' goti ew duru'yana rind blzanlbln, weki her kurdeke' bona axa kal-bave'n xwe heta c'llke xwina xwe mlqablli wan neheqkaran s'er blkln.

Dl vi wedeye' dljwarda em kurde'n Azerbaycane' berblri hemu' kurde'n dlnyaye' dlbln u' hivi dikln dest bldlne deste' hev, mlqablli vi s'ere' neheq s'erkariye' blkln, denge' xwe te'klne nava denge heqiqete'.

Merlvaya dlnyaye' kurdan nas dlkln c'awa me're'd me'rxas. Em iro bawerln, weki denge' meyi heqiqete' blgihije we u' hu'ne' deng bldlne denge me!

Endame'd Navgina C'anda Kurd "Ronayi"
Bajare' Baku'ye'

ДҮНЈА КҮРДЛӘРИНӘ МҮРАЧИӘТ

Әзиз сојдашларымыз!

Сизә мә"лумдур ки, Ермәнистан республикасы Азәрбајчан республикасына гаршы әрази иддиасы ирәли сүрмүш вә мәкрли нијјәтләрини һәјата кечирмәк үчүн иримигјаслы һәрби әмәлијјатлара башламышдыр.

Өзләрини күрдләрин гајғыкеши кими гәләмә верән ермәнә милләтчиләри 1988-чи илдә Ермәнистанда јашајан 20 миндән чох күрдү өз јурд-јуваларындан говмушлар. Һазырда һәмин күрдләрин мүәјјән һиссәси Азәрбајчанда өзүнә сығыначаг тапмыш, бир чохлары исә пәрән-пәрән олуб кечмиш ССРИ-нин мүхтәлиф республикалырына сәпәләнмишдир.

Сизә билдиририк ки, узун әсрләрдән бәри Шимали Азәрбајчанда јашајан биз күрдләр һәмишә Азәрбајчан халгы илә доғма гардаш кими јашамышыг, арамызда һеч бир ихтилаф олмамышдыр. Бир-биримизә өкеј мүнасибәт бәсләмәмиш, бүтүн дөврләрдә чәкичи бир зиндана вурмушуг.

Бу күн Азәрбајчанда јашајан күрдләр республикамыза гаршы дөвләт тәчавүзү едән ермәни тәрәфинин мәнфур әмәлләри нәтичәсиндә көрүнмәз бәлалара дүчар олмушдур. Мәсәлә беләдир ки, Азәрбајчан күрдләри әсасән, Ермәнистанла һәмсәрһәд олан Лачын, Кәлбәчәр, Губадлы вә Зәнкилан рајонларында јашајырлар. Лачын вә Кәлбәчәр рајонлары һәм дә Дағлыг Гарабағла һәмсәрһәд олдуғундан мүһасирә шәраитиндә галмышлар. Гулдурлар әсас јолу бағладыгларына көрә Кәлбәчәр рајонун әһалиси харичи мүһитлә әлагә сахламаг үчүн Муров дағынын дәниз сәвијјәсиндән 3250 метр һүндүрлүкдә јерләшән зирвәсини ашмалы олурлар. Бу рајонун Гарабағын дағлыг һиссәсиндән кечән ишыг хәттини ермәни гулдурлары сөкдүкләринә көрә әһали зүлмәт ичәрисиндәдир.

Һәр күн Ермәнистан тәрәфиндән Азәрбајчанын сәрһәд рајонларына, о чүмләдән күрдләр јашајан рајонлара гулдур басгынлары олур, күнаһсыз адамларымыз гәтлә јетирилир, евләримиз дағылыр. Бир тәрәфдән дә Дағлыг Гарабаға Ермәнистандан кәлән башкәсәнләр, муздла тутулмуш ган ичәнләр Азәрбајчан кәндләринә вә күрдләрин мәскун олдугларь јашајыш мәнтәгәләринә мүасир силаһлардан од-алов јағдырырлар.

Вәзијјәт белә олдуғу һалда ермәни тәрәфи јаландан дүнјада һај-һара гопарыр ки, куја азәрбајчанлылар Гарабағ ермәниләрини физики чәһәтдән мәһв етмәк нијјәтиндәдирләр. Бу иддиа ән азы һәјасызлыгдыр. Әмәлини азмыш ермәни фитнәкарларынын силаһлы мүдахиләсиндән горунмаг үчүн Азәрбајчан халгы мүмкүн олан тәдбирләри көрмәјә чалышыр, мәсәләнин сијаси данышыглар јолу илә һәлл олунмасыны тәклиф едир. Анчаг иштаһлары чох бөјүк олан ермәни "башчылары" чиркин инадларындан әл чәкмир, ипә-сапа јатмаг истәмирләр. Бу күн биз азәрбајчанлы гардашларымызла бирликдә сәрһәд рајонларында чидди тәһлүкәјә мә"руз галмышыг. Ермәниләр бизи өз исти јувамыздан чыхармаг, он минләрлә күрдү јурдларындан говуб пәрән-пәрән салмаг нијјәтиндәдирләр. Бүтүнлүклә Азәрбајчан халгына гаршы төрәдилән бу гәсбкарлыг сијасәтин сон гојмаг лазымдыр! Әлбәттә, би өз јурд-јувамыздан чыхмајачағыг. Сон дамла ганымыза гәдәр јашадығымыз торпаглары ермәни гулдурларындан күрд гејрәти илә горумаг әзминдәјик.

Белә бир чәтин вахтда биз Азәрбајчан күрдләри, Сизә - дүнјанын бир чох өлкәләриндә јашајан күрд бачы вә гардашларымыза мүрачиәт едирик. Сиздән рича едирик ки, өз сәсинизи учалдыб ермәни чәлладларынын Азәрбајчан халгына вә сәрһәддә јашајан күрдләрә гаршы төрәтдији вәһши һәрәкәтләр барәдә дүнјаја чар чәкәсиниз. Дүнја күрд гејрәтинә јахшы бәләддир. Әмин олуруг ки, бизим һарај сәсимиз Сизә чатачаг вә ермәни ријакарларынын мәнфур сијасәтинә гаршы өз гејрәти е'тиразынызы билдирәчәксиниз.

"Ронаји" Күрд Мәдәнијјәти Мәркәзинин идарә һеј'әти
Бакы шәһәри

C'IYA BU' -ZU' HEDIMÎ

XELiLE' EVDILE

Merlv hene... Le' merlv hene, ku bl hatlna xweva pe's'iye' maleke', malbeteke', e'leke', s'a dlke, pas'e' diroka gele' xwe dlxemlline.

Merlv hene... Merlv hene, dlnya xwe guhastlne' ne ku malek, malbetek, e'lek, le' gel s'ina wi dlke. Xelile' Evdlle ser mlle' bl sedan merlva c'u'ne' merzel, ewi nlzanbu' iro ne ku tene' s'ina qewnlezlmane, le' s'ina bl hezaran kurdane. We' roje' de' got: mln kur unda klr, jlne' got: mln me'r unda klr, ewledan gotln, me bav unda klr, le' gel got:

-Me baskeki c'anda xwe unda klr, dora mlqame'd meye devlemend res'xemlli. Dlbe'n, weki her kurdek dlle' xweda dengbe'je. Lema tlme' ji mala bave' Xelil hlm denge' bllu're', hlm denge' tulume' dlhat. Ew he' xlzan bu" ser bllu'r, tulum, meya bave' xwe bu'bu' mas'oq. Mal xewle bune', ewi bllu'ra bave' hlldlda, dlda ser le've'n xweye kaxeti, plf dlklre'; tlliye' xweye blc'u'k hlldlda, datani, le' ew deng tene' ll wi tesele dlbu'. Wexteki bav pe'hesiya, idi kurlk c'end mlqame'd slvlk le'dlde. Ew s'abu'. Bllu'reke xweye kevln da Xelile' bl c'u'k u' got:

-Xwera le'de. Nlha zlvlstane, em derketlne' zozane', eze' te hinklm. Jl we' roje hetani daviya sala 1991-e' ne bllu'r, ne zurne jl deste' Xelile' Evdlle ne ket.

Jl biranina Xelil:

-Bave' mln s'lvan bu'. Her havin em dlc'u'ne zozana. Ll Qlzll Ziyarete' kon vedlglrt.

Ewi rojeke' ez xwera blrlme c'ole' pe'z rlhas'te beroj. Bave' mln zurne derxlst, ser kevlreki ru'nls't, pls'ta xwe kuta zlnareki u' gote mln:

-Ware rex mln blseklne.

Ez hatlm ke'leke' seklnim; ewi gote mln:

-Hela van kevlr-zlnara, van newal-geliya, ava kaniya-c'eman me'zeke, blnlhe're c'lqasi s'u's'tmu's'ti, ku'r u' zelalln. Bira xweda xweyike mlqame'd me kurdan mina van zera mehkemln, mina van geliya ku'rln, mina ava zelalln.

Pas'e' zlnarek nis'ani mln klr u' got:

-Here wi zlnari bl herd destava blglre, blhejine. C'awa ewi got mln usa ji klr. Ez vegerime bal wi, ewi jl mln plrsi:

-Lavo, te zlnar jl ci leqand?

-Na, bavo.

-A, mlqame' me ji usa glranln, bona ewi zlnari jl ci blleqini, goti, meheke', saleke' be'yi ber zlne'r c'ok vedi, blkoli, pas'e' leqem le'keve. Naha bl sere' mln sond buxwe, weki tuye' bl mehan, salan c'ok vedi sura mlqame'd me hinvi, eze' te hinklm, hlm ji c'end bllu'r, zurneke mlne nu' heye eze' bldime te.

Mln hlm sond xwer, hlm ji bl meha , sala pey sura mlqame'n kurdan buhustbuhust geriyam.

Mlqame'd kurdan bl sureke geleki ece'bva hatiye pe'c'andlne'. Dlbe'm xwede' glravi ez rlnd le'dldim, bl ne'ta mln , mln her pe' avitiye ber s'e'mika we sure'. E'pe'ce sal derbazbu'ne' s'u'nda, mln te'derxlst, ku bave' mln he hlndlk gotiye.

... Xelile' Evdlle qureti hlzlnedlklr, lema usa dlgot. Dl aliye' le'dana mlqamada, hevanina wanda ew blbu' hosteki he'le.

Xelile' Evdlle, ne ku tene' mlqam le'dlda, le' dlcedand wana jl deste' lepres'a derxe.

Jl biranine' Xelile' Evdlle:

-Dlle' mln de's'e, xorto. (Ewi jl glliye' xorto hlz dlklr. Ew berblri merva bu'ne' dlgot:- xorto). Usa bljmarine, weki baxvanek s'ev-ro kare' blke, xwu'dane' blreje, gu'le'd reng bl reng blghine, le' ciye' seklni, hlne merlve'd zorbe be'n, wan gula destedeste blkln, xwera blvln. A, ya zargotlna me usa bu'ye. Ev ciran-mlrane'd me be' s'erm, be' etlv c'iroke'n me, mesele-meteloke'd me, ya here s'ewat mlqame'd me weldlgerine ser nota u' dlbe'jln: "Hoy Nare'", "Koc'eri", "Te'lo", "Qazqaz" u' ed mayin ed mene". Bele', te pe'sira wana glrtlne', weki usane ca kllama "Hoy Nare'", "Qazqaz", be'je, zu'r dlbln ll te dlnhe'rln. Ewanara s'lrovedlklm, ku ew mlqamana ser glli-gotlna, ser kllaman hatlne xuluqandlne', ewana bl teleqres'i dest dave'jlne qls'-qala.

Xorto, ez tera kurtkurmanci be'jlm: "Usa blzanlbe jl roja xortiya xwe destpe'dlki ll hews'a kalbave' xweda, bl kula dlle' xwe, avayiki c'endi-c'end ode c'e'dki, blxemllini, nls'ke'va yeki nehes' te' dlbe'je: "Ev hews', ev ode yed mlne". A, ya me van c'lrana dl mesela sazbendiya kurdan ahaye.

... Xelile' Evdlle jl sale'n 60 dest bl le'dan u' efrandariya mlqame'n kurdan klr u' glhis'te helane'd bllnd. Wexta ewi "Mem u' Zin" le'dlda, te qey dlgot, wexta wan be'mlraza jl ku'raya qurna, jl axa sar dexe u' deste' wan blde hev. "Ker u' Kullk" usa le'dlda, meydana s'er dlhate ber c'avan, tlrpe-tlrpe piye' "Be'cane'" ll te tesele dlbu', dayka Werdek dlbu' c'iyaki bllln d. Emer axaye' nemam ber piye' te dlbu' xweli. Xelile' Evdlle ne'ziki 30 sali ll Ye're'vane' para radioya kurdi xemlland. Ewi hlm mlqame'n gel bl hosteti le'dlda, hlm ji bl dehan mlqam eflrand.

Jl biranina me:

-Em (xwedane' wan re'za) u' Xelile' Evdlle hevale' hev bu'n. Blbu'ne re'wiye' riya, blbu'ne pls'tovane' heve roje' dljwar. Careke' me jl wi plrsi:

- Tu c'end mlqame'n govenda, siyara, me'raniye', me'rxasa dlzani? - Xorto, dljware be'jlm, le' qey dlbe'ji gls'ki dlzanlm. Dizani c'lma usa dlbe'jlm? Carna ll dewata yek mlra dlbe'je, fllan mlqami le'de. Ez ku wi mlqami nlzanlblm, dlbe'm:

- Xorto, ca wi mlqami devko, yani ji blfitine... Hema ewi deve' xwe veklrlne', ez dest xweda wi mlqami le'dldlm. Ay, bona we' yeke' dlbe;jlm, ez gls'ki dlzanlm.

Le' ser ve' yeke'da dlxwazlm ze'deklm, be'jlm, merlve' heri sobekar tu wexta nlkare bereke' qevzke, derbazbe.

... S'ayi, dewate'n kurde'n Ermenistane, Qlrlqzstane', Gurclstane', Azerbaycane', Qazaxstane' be' Xelile' Evdlle derbaz bu'ne, geleka hevra dlgotln: - De, ew c'l dewate, weki Xelile' Evdlle nexemllandiye.

Gel le'dana wi, dewat derbaz klrlna wi xemlleke nebinyayi dljmari. Bl glliki, ew dewata, ku Xelil derbaz dlklr te tlre' dewat ser dewate'da, s'ayi ser s'ayiye'da hatiye.

Gelek cara em bu'ne s'ehede' we yeke', xwedane' dewate' meheke' bere' dlhat jl Xelile' Evdlle hivi dlklr weki fllan wexti be' dewata ewlede' wi s'e'nke.

Jl biranina me: –

- Safa 1989-a Xelile' Evdlle bl hezaran kurdara tevayi jl ciye' kal-bava, jl Ermenstane zore' hate leqandlne'.

Ewi ll wlra, bajare' Beku'ye' geleke' hesteta Wetan dlkls'and, usa blbu' jl ruhe' xwe, jl zurna xweye hlzklri blzlri blbu'.

Jl biranina Xelile' Evdlle:

-Xorto, ez ser tls'teki metellm. Ermeniya mesela Qerabaxa C'iya klrlne meni beri hemu' azerbaycana dan, le' c'lma beri me kurde'n musulman dan? Ya rast blre' xwera be'jlm, ez geleki ber xwe dlkevlm. Ll wlra, mln her slbe c'iyaye' Aglriye' me'ze klrlne', ruh ber ruhe' mlnda dlhat. Naha xeribi, be' ci-warti ll mln kudret te'. Ece'ba ser ece'be' ewe, weki gelek cara naxwazlm zurne' bldlme deste' xwe.

Jl biranina me:

...Te qey dlgot ewi zanlbu', we zu'tlreke' mala xwe heta-hetaye' barlke dlnya tari, lema ji idi ke'm ne'ziki zurlne' dlbu'.

Rojeke' bl te'le' mera xeberda u' geleki hivi klr , ez be'me mala wi. Ez c'u'm. Hema ll hews'e' me blhist, c'awa denge' zurna Xelil der-dor hlngavti bu". Em de'rida ketlne hundur, ewi zurne jl ser le've'n xwe hllda, ci nis'ani me da, em ru'nls'tln ewi got:

XELiLOK

- Mlzginiya mln blde, kure' mln Siyabendra kurek buye. Iro se'rojiya wi bu'. Mln nave' wi neviye' xwe dani-Xelil. Ew ll mln c'u'ye. Raste, Siyabend ji zurne' le'dlxe, s'ukur denge' sazbendiye' jl slslleteke' derbazi yeke mayin dlbe. Le' nuqutiye dlle' mln Xelile' mezlnbe u' we' dewsa Xelile' Evdlle blglre!

... Pey van glli-gotlnara me geleki xeberda.

(Peyhatin ru'pe'le' 3-a)

Nave' Egite' Qadlrl zu'va xwendevanara eyane. E'pe'ce helbeste'd wi sale'd cuda-cuda rojnama u' berovoke'da ronayi ditlne. Gelek helbeste'n wi ser zlmane' gele. S'ayi, dewatanda helbeste'd wi te'ne gotln. Le' telebextra, wlra ll hev nehatiye, weki ew blbe xudane' plrtu'ka. Iro re'ke s'emal vebu'ye hlm bona wan kese'n, ku bl dll, can, ser hime' poye'ziya kurdaye dewlemend dlnivise u' dlnltrine.

Me jore' got, weki heta naha Egite' Qadlrra ll hev neh'c'iye blbe xudane' plrtu'ke' cuda, le' s'lklr ve' rojira, isal plrtu'ka wi, ya bl nave' "Gululka c'iya" ye' ronayi blbine.

A Z E R B A Y C A N

Dl dlle' mln tu qudreti,
Nu'r, s'emala dlne' keti,
Mlnra mlsken, war, clneti,
Azerbaycan, Azerbaycan!

Pembu', nlfta te ze're' zer,
Rews'e' dlde ll te Xezer.
Ll te zevi, rez bu'ne ber,
Azerbaycan, Azerbaycan!

Av u' hewa te s'lrine,
Ll te c'avkani tljine.
Bedewe te plr clndine,
Azerbaycan, Azerbaycan!

"Ez blgerlm herme kuda,
Ci, ware' te navme cuda".
Hebu'na te nu'ra xuda,
Azerbaycan, Azerbaycan!

C'i-baniye'd te delalln,
Tlji xezal u' maralln,
Ewlede' te be' zewalln,
Azerbaycan, Azerbaycan!

Her aliye' te bax u' bostan,
Bu'yi clnet u' gullstan.
Te hlzdlklm bl dll u' can,
Azerbaycan, Azerbaycan!

Dunya, elam gls'k dlzanle,
Kurd, Azeri du blrane,
Bextewarln, bl te s'ane,
Azerbaycan, Azerbaycan!

T U MIN U N D A K I...

Tu mln undaki
Kesi neplrse,
Baye' he'nlklm,
Ser s'u'rete' te.
Eger tebiyet,
Emlr blde me,
Cote hlnarlm,
Ll ser singe' te.
Hafe' he'lana,
Ez belekime,
Kaniya zelallm,
Av kewserlme.
Des't u' zozana,
Ez gul, rlhanlm,
C'iye' qlraviya,
Pere' gulanlm.
Ewre' bahara,
Ewreki hurlm,
Tavya teyroke'
Barana gurlm.
Ez carna aglr,
Carna ji avlm,
Bona yara xwe
Me'xlk, gulavlm.
Ez carna es'qlm,
Carna ji keder.
Mecu'ne' teme,
Din-hare' teme.
Tu mln undaki
Horiya bedew,
Eze' blnallm,
Heta mlrlne'.

Egite' GADIRI

Dlbe'jln, ku her kurdek dlle' xweda helbestvane. Ev yeka jl ruhe' gele' kurd te', jl ber ku zargotlna vi geli ewqasi dewlemende, her nefsdarek blc'u'ktiye'da dlbe mas'oqe' we' hebu'ne'. Qadlre' Moti, c'awa te' klvs'e jl we' c'evkaniye' weke zanabu'na xwe av vexariye. Gelek helbeste'n wi ser ruhe' dlloke' kurdi te'ne hu'nandlne', te'ne efrandlne'. Isal xwendevanan bl plrtu'ka wiye ewlinra blbine nas u' ew nasiye' blbe mlzglnike xe're'!

M I N R A N A Y E'

C'erx feleke' c'erx
vegerand,
Dewrana mln mlnra naye'
Heval-hoglr du'r dlrevln,
Kewrana mln mlnra naye'.

E'la kurda bu' derblder,
Be' dewlete, maye be' ser.
Heland ll mln, nema ceger,
Gumana mln mlnra naye'.

Mala rengin bldost me'van.
Kete deste' bende'sewsan.
Ci-ware' nu', derde' glran,
Dermana mln mlnra naye'.

Dost u' yaran be' dll, be'
'can,
Sere' zlmin dlbe'n qurban.
Roja es'qe' sing, ber
meydan,
Kawana mln mlnra naye'.

Bext ku c'u' bal merve'
nezan,
Ru'vi be ji dlke eslan.
Der-dor glrtln vanneyaran,
Eslana Min mlnra naye'.

Qadlre' Moti, xema neke,
Deriye' xe're' xwede' veke,
Emre' roje' res' hlndlke,
Emana mln mlnra naye'.

R A B E, R A B E,
S' E 'R B A R Z A N I !

Me'rxase' me Barzaniye,
Riye raste' wi daniye,
Derde'n kurda wi zaniye
Rabe, rabe, me'r Barzani,
Li meydane' s'e'r Barzani!

urdlstana bona kurda,
Aglr dane pe'da-pe'da.
Te serkari daye ke'da?
Rabe, rabe, me'r Barzani,
Ll meydane' s'e'r Barzani!

Be'jln bavo, be'jln daye',
Blkin gazi, hewar, haye',
Heyfa dljmin ll me naye,
Rabe ,rabe, me'r Barzani,
Ll meydane' s'e'r Barzani!

Kurd me'rxase, be' tfaqe,
Ki razaye tu wan rake,
Dlle' akkard disa s'ake,
Rabe, rabe, me'r Barzani,
Ll meydane' s'e'r Barzani!

Kurdlstan zef bedewe,
Lema dljmln dlke dewe,
Dll, hlnave'm, ruhe'mewe,
Rabe, rabe, me'r Barzani,
Ll meydane' s'e'r Barzani!

S'e're' kurda, blke gazi,
Ll te naye, belengazi,
Tu me'rxasi, weke bazi,
Rabe, rabe, me'r Barzani,
Ll meydane s'e'r Barzani!

Kurd geleke ser hev nine,
Qadlr lema dil blrine.
C'lma iro hesp be' zine?
Rabe ,rabe, me'r Barzani
Ll meydane' s'e'r Barzani!

Qadlre' MOTI.

ЛАЧЫНЫМ, МӘРД КӨЗӘЛИМ

Лачында о улу дағлар елиндә
Һамы дөјүшдәди оғул-ушаглы.
Ағсачлы анам да, бачыларым да
Кешикдә дајаныр әли силаһлы.

***

Дөјүшә һазырды дағ учгунлары
Зирвәләр низәди, зәнд илә бахсан
Сулар да гәзәблә пүскүрүр бурда
Торпагда намуса, гејрәтә бах сән.

***

Бир бах, о көһләнин јалына јатыб
Икидләр гыј вуруб һараја кечир?!
Күллә габағында синәсин атыб
Дағлар бир аһлыға араја кечир.

Сылдырым гајалар гылынча дөнүб
Јағынын көзүнә санчылар инди.

Мәғрур һәкәричај дағлардан ениб
Дүшмәнин бәндини учарар инди.

***

О Боз атлы кәлин һәчәрди валлаһ
Дөјүшдә әриндән керијә галмаз.
Нә јахшы дејибди улу дәдәләр
"Асланын еркәји, дишиси олмаз!"

***

Лачында о улу дағлар елиндә
Һамы бир әскәрди оғул-ушаглы.
Ағчачлы анам да, бачыларым да.
Кешикдә дајаныр әли силаһлы.

Елдар АББАСОВ
Милис капитаны

СӘЛИБЧИЛӘРИН ГӘНИМИ

Күрдүстан вә дүнја тарихиндә Сәлаһәддин Әјјубинин ады хүсуси јер тутур. Онун бир һөкмдар кими көстәрдији хидмәт Шәрг халгларынын тарихинә гызыл һәрфләрлә јазылмышдыр.

Ерамызын икинчи миниллијинин башланғычында Мисир вә Шам солтанларынын атасы Мәрван азәрбајчан двининин равәндә (раванди, раввади) күрд тајфасындан иди. Онун оғлу … ади Сәлчуг султаны Мә"суд дөврүндә "Тәкдир" галасынын башчысы иди. шади өлдүкдән сонра оғланлары Нәчмәддин Әјјуб вә Әсәдәддин Шөргаһ (Ширкуһ) тарих мејданына чыхдылар. бағдадда гала губернатору олан гардашлар Ирагы вә Шимали суријаны өз һакимијјәти алтында бирләшдирмиш Зәнки әмири Имадәддин Зәнкинин сарајына кәлирләр. Нәчмәддин Әјјуб бир вахтлар Имадәддини өдүмдән гуртармышды…

… Фирәнкләр Мисирә һүчум едәркән хәлифә Әл-Аддид Әсәдәддин Шергоһу үч дәфә бөјүк бир ордунун сәркәрдәси кими онлара гаршы гојду вә сонра бу чәсур сәркәрдәни вәзир тә"јин етди. Әсәдәддин Шәргоһ вәфат етдикдән сонра гардашы Нәчмәддинин оғлу Сәлаһәддин Әјјуби вәзирлик тахтында отурду 568(1173). Мәһз бундан сонра кәнч Сәлаһәддинин бөјүк һәрбчилик габилијјәти, бу саһәдә хүсуси исте"дады үзә чыхды. Нәһајәт, 569 (1174)-чү илдә өзүнү Мисирин һөкмдары е"лан етди. Һәмин вахт тарихдә мөһтәшәм јер тутмуш Әјјубиләр сүлаләсинин рәсми башланғыч или олду.

Сәлаһәддин Әјјуби һакимијјәтә кәлән кими бүтүн фәалијјәтини Сурија-Фәләстин саһилбојуну ишғал етмиш сәлибчиләрин говулмасына, сәлиб јүрүшүнүн дајандырылмасына јөнәлтди. Бөјүк сәркәрдә вә мүдрик адам олан Сәлаһәддин Јусиф Әјјуби гыса мүддәтдә шамы, Фирәнкләри истила етдији гүдс вә Хәлилрәмман шәһәрләрини дүшмән пәнчәсиндән гопарды. гардашы оғлу Траблис Шәһәрини вә шимали Африканын бөјүк бир һиссәсини фирәнкләрдән тәмизләди. Гардашы Туран Шаһ исә Јәмәни хилас етди. Сәлаһәддинин өзү исә кичик бир дәстә илә бүтүн Сурија әразисини табелијинә кечирди. Чәзирә вә Мосул һакимләри онун вассаллығына гәбул етдиләр. Артыг 1186-чы илдә Сәлаһәддин мүбаһисәсиз Шәргин ән бөјүк һакими, ән гүдрәтли сәркәрдәси иди.

Беләликлә, тарихи вәрәгләдикчә көрүрүк ки, Сәлаһәддин Әјјуби вә онун нәсли хачпәрәстләрин мүсәлманлар дүнјасыны мәһв етмәк мәгсәди күдән сәлиб јүрүшүнүн гаршысыны бөјүк гәһрәманлыгла вә мисилсиз һүнәрлә алмышлар. Мәғлубијјәтин нә олдуғуну билмәјән Сәлаһәддин ганлы дөјүшләрдән бачарыгла чыхмыш, өз јахынларынын чохуну мүһарибә мејданында итирдикдә дә әзмини итирмәмиш, дүшмән гаршысында диз чөкмәмишдир. Онун хачпәрәстләрдән кери алдығы шәһәр вә галаларын сајы-һесабы јох иди… Бунунла белә бөјүк һөкмдар өз гоһумлары вә тајфасы илә бирликдә Күрдистанын бөјүк бир һиссәсинин дә дахил олдуғу учсуз-бучагсыз әразидә Күрд империјасы јаратмаг фикринә дүшмәди. Чүнки гәсбкарлыг империјачылыг, башга халгларын торпаглары һесабына дөвләт јаратмаг мејли күрд милли психолокијасына јаддыр.

Нәһајәт, бу мәғлубедилмәз солтан 589 (1193)-чү илин сәфәр ајынын 27-дә аллаһ рәһмәтинә кетди. тарихчиләр јазырлар ки, онун вәфаты үмумхалг матәминә чеврилди.

Бөјүк солтанын өлмүндән сонра онун оғланлары Әбдүл Фәтһ вә Мәлик әл-Әфдал, гоһумлары Мәлик әл-Адил, Мәлик әл-Әшрәф, Мәлик әл-Камил вә башгалары 651 (1254)-чи илә гәдәр Мисир вә шамда һөкмранлыг етдиләр. Сәлаһәддинин нәвәси Мәлик Сәлаһәддин бин Мәлик әл-Заһир 651 (1254) - чи илдә рәһмәтә кетдикдән сонра онун көләси олан бир мәмлуку тахтда отуртдулар.

Дүнјанын бир чох өлкәләринин енсклопедијаларында, о чүмләдән Азәрбајчан енсклопедијасында, һәмчинин тарихә аид әдәбијјатларда миллијјәтчә күрд олан Сәлаһәддин Јусиф Әјјубинин һөкмдарлыг шучаәти чох һөрмәтлә хатырланыр, онун Шәргә сәлиб јүрүшү етмиш христианлары кери отурмасына јүксәк гијмәт верилир. Сәлаһәддин тәкчә јенилмәз јөкмдар вә чәсур сәркәрдә кими танынмыр. О, һәм дә елмин инкишафына, сәлаһијјәјә бөјүк гајғы көстәрмиш, чохлу мәсчид вә мәдрәсәләр тикдирмиш, шаирләрлә, фәзиләт саһибләри илә һәмишә јахынлыг етмишдир. Онун тәшәббүсү вә нәзарәти илә Гаррафәдә, Һанифијјәдә, Маликијјәдә, Гүдсдә вә башга јерләрдә мәдрәсәләр, тәһсил очаглары тикилмишдир. Мүсәлман дүнјасынын хиласкары Сәлаһәддин Јусиф Әјјубинин ады Шәрг халгларынын силинмәз јаддашына әбәди һәкк олунмушдур.

Шамил ӘСКӘРОВ,
Филолокија елмләри намизәди.
Кәлбәчәр рајону

GAZINAME

Xwendevane'd delal!

15-e' adare' sala 1992-a seheta 14-00 tevi karkare'n rojnama "Denge' kurd" rasthatIne' be' derbazkIrIne'.

We gaz we' rasthatIne' dIkIn!

Navnis in: Baku', soqaqa Gara S'ehera 7-a, 35.

(Ne'ziki me' troya Xetai).

Navgina C'anda Kurd "Ronayi" u' rojnama "Denge' kurd".

Е"ЛАН

Һөрмәтли охучулар!

1992-чи ил март ајынын 15-дә саат 14-дә "Дәнге күрд" ("Күрдүн сәси") гәзетинин әмәкдашлары илә көрүш кечириләчәкдир.

Сизи һәмин көрүшә дә"вәт едирик.

Үнван: Бакы, Гара шәһәр күч. 35 (метронун "Хәтаи" стансијасынын јанында). "Ронаји" Күрд Мәдәнијјәт мәркәзи вә "Дәнге күрд" гәзети редаксијасы.

DAXWAZA MIN.

Selam re'daksiya rojnama "Denge' kurd"e, qedIr bIlInd!

We gIs'k, usa ji pareke gele' meyi Il Azerbaycane' kijanira re'-dIrb vedIbIn bona pes'dabIrIna zIman c'and u' edebiyate' bImbarek u' piroz dIkIm, c'avronkaye' dIdIm, ros'enbere' geIra xwes'iye' u' destanine'd daha bIlInd dIxwazIm! BI deste' ve' rojneme' denge' me, kurde'n Azerbaycane' we' be' bIhistandIn! BIla "Denge' kurd" bI xe'r be!

Gele' kurd goti hIm mIqabIli nire' koledariye', hIm ji bona xweykIrna zIman, erf-edet, c'anda xwe s'erkariye' bIke. PIraniya kurde'n jI sinore KursIstane' der zIman, erf-edete' xwe undakIrIne.

Ewana tene' de'm u' xeysete' xweye mIletiye'-me'rxastiye' u' merdatiye' unda nekIrIne.

C'awa xwendevan eze' geleki s'a bu'ma, weki jI ru'pe'le'n "Denge' kurd" hal-hewale' KurdIstane' bIbihista, derheqa diroka we'ye kevn u' nu'da bIxwenda.

We' dIha hewaskar bIbe, weki Il ru'pe'le' rojname'da annotasiye'd hejmare'n rojname'd "Golos ku'rda", "KurdIstan", "Riya teze", "Ponai", usa ji ya kovar u' rojname'n Il Avropaye' te'n wes'andIn derketana. Pareke gele' kurd jI ErmenIstane' hatIne derxistIn. Gerek rojneme we' yeke' bIgihine mexlu'qetiya dInyaye'.

Goti mIqale'd uImi derheqa toponime' kurdi ku Il Kafkaze' hene bene wes'andIn. We' dIha rInd bu'ya ku bI radyoye' xeberdane'd bI zImane' kurdi be'ne dayine'. BI gotIna gotiya dIbe'n bere' ji Il Azerbaycane' bI kurdi programa radyoye' hebu'ye. Dexwaza me jI re'daksiyaye' ewe weki rojname daha gelek ci bIde mIqale'd bI kurdi. Bona miaser kIrIna ne't u' merema, rojname'ra serfInyaziye' dIxwazIm.

SIlavike' AHMED S'E'VOI.
Nehiya Ismailliye',
gunde' Soltankend.

C'IYA BU' -ZU' HEDIMI

(Destpe'bu'n ru'pe'le' 2-a)

Me zozan bIre arane', aran ani zozane'. Em ber dIle' hevda hatIn. Le' pe's'ewitiye' sazbendiya kurdan zanIbu', weki ew ro bI ro xweda dIc'IImIse. Me ji zanIbu', ew c'iyaki sazbendiya kurdane, le' ro bI ro dIhedIme.

JI rast hatIna me:

Van ne'zikan boy pe's'tabIrIna c'IqIleki Canda kurd, boy ameda kIrIna koma kIlam-reqase' em Il mala Siyabende' Xelil qesIdin. Me bI ezizi neviye' Xelil da ser c'oke' xwe u' je' pIrsi:

- Nave' te c'iye?
- Nave' mIn Xeliloke.

JI ve' bersIve em usa s'abu'n, per-basIke' me tunebu' bIfIriya. Bele', em bawarIn Xeliloke' iro we' sIbe' bIbe Xelile' sazbend, c'Iqasi jI tepa der-dora Il kIlam, mIqame'n kurdi kevIn, zuruyeta Xelile' EvdIle, Siyabende' Xelil, Xelile' Siyabend u' yed mayin nahe'lIn ew xezIna kIlam-reqase', dengbe'ji-sazbendiya kurda be' bir kIrIne'.

GotIneke me:

-HIneka gotIne, weki bona gel jI ru'baye' dIne' bIdi hIldane', goti zIman jI wi geli be' stendIne'. Le' bIra neyar u' felek rInd bIzanbIn, bona kurda jI ru'baye' dIne' hIldIn, goti hIm zIman, hIm sazbendi jI wan be' stendIne'. Bona kurdan zIman-sazbendi hIm roje, hIm ji hive. Ro u' hiv hatIne' stendIne' du'meka dInyaye' dIqusude.

Disa biraninek:

Em careke' Il mala Siyabende' Xelil me'vane' sazbendiye' bu'n. Em Il odeke' bes'ter bIbu'n u' goh dIda mIqame' wi, ye'n nu'. Ve' deme' jI me'vana yeki nIc'ande me u' got:

-Kerema xwe, rabIn oda dIne' bIne'he'rIn.

Me nIhe'ri, weki Xelilok ge'zi daye ser singe; xweyi bIc'u'k u' ew ji "mIqame'" xwe le'dIde.

Me s'abu'na ew mac' kIr u' got:

- Berxe', gelek hukumdara bI ge'ziya zemin, wede, dewre' xwestIne hIm sazbendiya te, hIm zImane' te jI te bIstinIn; le' iro te ew ge'ziyana pe'pes kIrIne, ew qIle'riya wana paqIs' kIriye, her qIr- qas'e' geziya malbeta Xelile' EvdIle kIriye sime' saze' u' mIqame' govenda gele' xwe, ya pas'wextiye' le'dIde. Le'de, le'de, ez bI heyran!

JI neynu'ka dIle' meyi s'kesti:

- Axa Weten s'IrIne. Kudretiya ciye' kal-bava, hesreta kevIr-zInara, ave'n c'em-kaniya, dIIs'ewtiya tIrbe'n eziza Xelile' mina c'iyaki he' 50-i sale' wi xItIm nebu'yi bIre axa sar.

ZivIztana sala 1991-e', 2-e' meha sIbate' Xelile' EvdIlera nebu' bahar: ve' zIvIstane feleke' nehis't bahar ser wira be', dInya wi guhast.

Ahmede' HEPO

JI ZARGOTINA GELE' ME

Ciran bI mIn dIkenIn, le' ez bI ke' dIkenIm.

LI mala gundiki qire-qir te'. Ciran te'ne mala gundiye' xwe, ka bIne' c'I bu'ye. DIne'he'rIn, malxweye' male' jIna xwe dukute. Wana Ji hev dIkIn u' yek jI me'rIk dIpIrse:

-Lo, xwede' his'to, c'I bu'ye, tu jina xwe dukuti?

-Ne tu zani,- malxweye' male bersiv dIde,-mala xu's'ka mIn heylo Il kijan gundiye. Ez hespe' siyar bu'me c'u'me mala xu's'ka xwe, cake zu' vegerime, mIn re'va hesp hesp daye rIke'fa, ewe' xwidaye hema he' gIhis'tIme dere' male'. NIha ji jIna mIn dIxwaze hespe' siyarbe here mala bave' xwe, ez dibe'm, bIhe'le bIla hesp rehetbe, sIbe' here, hutul-mutul dIbe', na, eze iro herim.

Cirane' wi yi lapi ne'zik dIpIrse:

-Heso, em cirane'n deve' hevdane, te hesp c'I wexti kIriye, em qe nIzanIn . Xwede' xe're' bIde.

Heso hIneki Il ruye' cirane' xwe me'ze dIke u' dIbe'je:

-Min hela hesp nekIriye, ez meselen dIbe'jIm.

Bu' pirqe-pirqa ciranan Il Heso keniyan. Heso ji s'as'iya xwe fem kIr, ew ji keniya u' xwe-xwera got: "Ciran bI mIn dIkenIn, le' ez bI ke' dIkenIm?"

Beravkar: Hloyi.

Xelile', bIra!

Rewayi ruhe'
me'rxase' Qerebaxe'
TebIriz Xelilbeyli dIkIm.

Zef nekeve nav mItale' gIran u' ku'r,
Berf datine ser c'iyaye' bIlInde nu'r.
Qeze' s'ewat dIbIn para efat-me'ran,
Bapire'd me ewled dane bona Waran.
EmIr boy me bu' zIkIrmewt, gola xwine'.
Heq dIze're, neheq bu'ye xweye' dIne'.
Te unda kIr cIndi TebIriz, le' mIn Weten,
Tu dIze'ri, ez dIre'ncIm, nema taqet.
Eme' bIjin, merIv qespe, ne ku kevIr,
HIm dIkene, hIm dIgIri ru'sar dewIr.
Pey s'ere' res' tIm te'n roje' s'ewqe'-ava.
Teyrok nac'e ci-mIskene' vIke, vala.
Zeman qelpa rIc'Im dIke zu' u' dereng,
AgIre' xweda dIkeline bIzexm, be' deng.
Wede hatiye, tew das'nake' qIrbIn yeqin,
Ez u' tuye' hevra binIn bersiv, mIzgin.

Bariye' BALA.

Мәдәнијјәтимизә ағыр итки үз вериб.

Вахтсыз әчәл исте"дадлы ашыг-шаир Әдаләт Садај оғлу Ахундову 33 јашында әлимиздән алды.

Саза-сөзә ушаг јашларындан бағланан Әдаләт бу улу сәнәтин бүтүн инчәликләринә јијәләнмишди. Онун чалғысына гулаг асан сәнәт адамлары Әдаләт сазы чалмыр, онунла јашајыр - дејирдиләр.

Азәрбајчанча вә күрдчә ше"рләр гошуб бәстәләјән Әдаләтин јарадычылығынын пәрәстишкарлары күну-күндән артмагдајды.

Әдаләт әмиси ашыг Умбајла бирқә республикамызда илк дәфә күрд һаваларыны граммафон валына јаздырмышдылар. әмиси илә гоша дедикләри "Шаһ Исмајыл Хәтаи" дастаны Азәрбајчан телевизијасынын гызыл фондунда сахланылыр. Әдаләтин хош сәси гулагларымызда, руһу руһумуздадыр. Онун әзиз хатирәси гәлбимиздә даим јашајачагдыр.

"Ронаји" Күрд Мәдәнијјәти Мәркәзинин идарә һеј"әти.

НАЦИОНАЛЬНАЯ ОДЕЖДА КУРДОВ

МУЖСКАЯ ОДЕЖДА

В предыдущем номере нашей газеты (Дангэ курд N 2) вниманию читателей была предложена краткая информация о национальной женской одежде. В этом номере речь пойдет о мужской одежде.

Мужская одежда состояла из нижней поясной одежды-штанов (дарпэ), верхней поясной одежды-шаровар (хэвалькрас), нижней наплечной одежды-рубахи (крас), верхней наплечной одежды-жилетки (элек, пэстэк), верхней наплечной одежды, включавшей несколько разновидностей (куртэк, аба, архалух, чоха), пояса (пэшт), головного убора (колав, колос), головных платков (мешки, печ) которыми обматывали колос, носок (горэ, джураб), обуви (чарых, клаш). Прежде чем перейти к краткому описанию вышеуказанного комплекса мужской одежды, следует отметить, что какие нибудь одна-две детали отличали тот или иной элемент национальной одежды по некоторым родоплеменным группам, а также территории расселения курдов.

Штаны (дарпэ) из однотонного материала (хлопчатобумажная ткань), собранные в талии на шнурок, надевались под шаровары. Шаровары (хэвалькрас) из однотонного, чаще темного плотного материала мужчины носили очень широкими, собранными в талии и у щиколоток на шнурок.

Поверх шаровар курд надевал рубаху (крас) - также из однотонного, светлого и плотного материала. По покрою рубаха в основном была туникообразной формы, прямая с разрезом на груди, имела длинные и широкие рукава, кончавшиеся белыми треугольными кусками, которыми курд несколько раз обматывал кисти рук. Иногда встречались рубахи только с манжетами (Например, в районе Диярбакыра, в Турции).

Мужская одежда курдов дополняется войлочной жилеткой без пуговиц, короткой войлочной курткой, длинным плащом, войлочной накидкой.

Несколько слов о жилетке. Курдская жилетка (элек, пэстэк) из плотного материала, войлока, сукна общеизвестна и распространена среди всех слоев населения, независимо от социальной, племенной характеристики, а также от места расселения курдов. Жилетка (проймы и подол) обычно отделана шнурком, яркими лентами, а также кожаными украшениями в виде зубчиков, как у курдов Ирана.

У зажиточных курдов (вождей племен, родоначальников) было принято жилетку отделывать дорогими украшениями. Поверх жилетки мужчина носил куртку (куртэк), затем архалух или чоху (иногда абу).

Куртка шилась из плотного шерстяного материала, часто на подкладке, и представляла собой верхнюю теплую на подкладке одежду длиной до талии с длинными рукавами. У курдов некоторых районов Ирана и Закавказья куртка имела стоячий воротник, а длинные рукава кончались треугольником, так же как и общераспространенные у переднеазиатских курдов рукава рубахи. Верхняя теплая распашная без застежек одежда (архалух) широко бытовала в прошлом веке не только у курдов Передней Азии, но и курдского населения Закавказья. Небольшой стоячий воротник архалуха обычно был вышит цветными нитками. В Юго-Западном Иране и Ираке курды архалухи обычно не носили. Несколько слов о чохе и абе. Чоха - верхняя одежда закавказского типа. В холодное время года курд носил верхнюю одежду (аба). Аба по покрою и длине различалась: длинные до пят в виде сплошной, без рукавов накидки, либо короткие, с прорезями для рук.

Неотъемлемой и очень важной частью национальной одежды курдских мужчин всегда являлся традиционный пояс (пэшт, кэмбар). Среди традиционных поясов можно выделить в основном 4 группы: вязаные из шерсти, матерчатые, серебряные, а в начале XX в.-кожаные. Курдские пояса (иранских, иракских, турецких, сирийских и закавказских курдов) представлены в музеях Москвы, Ленинграда, Тбилиси, Багдада, Сулеймании, и они мало чем различаются, за исключением расцветки, ширины и качества материала.

Шерстяные пояса связаны с ярким узором: к матерчатым нашиты украшения из монет: серебряные пояса отделаны ювелирными украшениями, а кожаные с нашитыми на них бляшками. Иногда к ним пришиты украшения и 3 пряжки. Обувью курдов служили туфли или сапоги с загнутыми кверху носками. Существенным дополнением к курдскому старинному костюму независимо от территории расселения курдов обычно являлась курительная трубка. Трубка состояла из железного наконечника примерно 6-7 см высотой, с украшением и проволочной сеткой. Наконечник надевали на прямую деревянную трубку длиной 20-25 см... Основной, широко бытовавший курдский головной убор (колос, колав) состоял из войлочного колпака разной формы и цвета, многократно обмотанного несколькими разноцветными шелковыми платками со свисавшими по плечи кистями. Такие платки бывают разных цветов в зависимости от местности. Тюбетеек курды, как правило, не носили, хотя в Турции, Сирии и Ираке широко известны традиционные хлопчатобумажные или вязаные фески, наподобие тюбетеек. Курды предпочитали колос (колав). Ему отводилась особая роль. Он был атрибутом мужского достоинства. Курд с детства знает заповедь. Одну прописную истину "Головной убор-честь мужчины". Можно отдать, подарить любой элемент из комплекса мужской одежды. Но свой колос-никогда! Его берегут и чтут. Им клянутся. Такая клятва для курда-святая святых. Она приемлема только для мужчин. Сняв с головы колос, ударив им о земь курд произносил слова, "Уронить мне честь мужскую на земь. Не носить мне колоса. Не поднять его с земли святой. Ступать по моему колосу, оставленному на земле, если..." Эта клятва была для курда - Присягой.

Т.Ф.Аристова в книге "Материальная культура курдов XIX - первой половины XX в. пишет, что в прошлом веке у ряда племен Турции, Сирии, Закавказья широко были распространены войлочные колпаки, шапки однотонного цвета. У основания такой головной убор перевязан туго перекрученным в несколько рядов жгутом из шелково-черного материала. Нередко этот убор мужчины обматывали цветными платками и кистями, свисавшими низко на лоб. Курды Ирана, Ирака, Турции, проживающие в высокогорных районах с суровыми, снежными зимами, носили шерстяной головной убор со специальными вязаными элементами из той же шерсти для закрытия лба, для закрытия шеи и частично спины.

Этот головной убор бытует в настоящее время у курдов Ирана, Ирака, Турции. А национальный головной убор курдов Закавказья в 30-х-40-х годах XX в. стал заменяться различными папахами, характерными для других народов Кавказа. Таков перечень комплекса национальной мужской ожежды. Несмотря на несомненные влияния соседних с курдами народов и влияние западноевропейское, национальная курдская одежда на протяжении 100 лет (вторая половина XIX в - XX.) сумела сохранить своеобычный общеэтнический облик.

За последнее время заметны отдельные изменения прежде всего традиционной курдской мужской одежды, особенно в Закавказье, когда после второй мировой войны курдский костюм стал дополняться гимнастеркой, сапогами, шляпой. В дальнейшем если и происходили изменения в отдельных деталях национальной одежды, то такие отклонения от основного типа курдского костюма были следствием усиленного процесса урбанизации. Эти изменения в материальной культуре курдов как бы результат того, что, со все большей интенсивностью (особенно после второй Мировой войны) европейская культура оказывает влияние на все аспекты культуры и быта.

Подготовил Слейманe РАФО

ИСТОРИЯ СУРОВА ...

4 года в Карабахе льется кровь. Страшные всполохи гуляют по небесам. Настал день, который сконцентрировал в себе неодолимые страдания, смечь дикости и зла. Но кто-то, по прежнему, пытается отхватить лакомый кусок чужого пирога. Не желая о том, что так много крови и горя. Не опасаясь жуткого, кроватого варианта развития событий. Как погасить языки разгорающегося пламени ненависти и жестокости?

Еще в 1988 году, спасаясь от стана огалтелых убийц и насильников, появились первые беженцы. 200 тыс. азербайджанцев и 20 тыс. курдов были изгнаны из "солнечной и гостеприимной" Армении.

Экстремисты и сепаратисты добились того, что их Республика стала мононациональной. Государство без национальных меньшинств. Армения для армян. Законодатели правов из Ереване сделали все, чтобы о курдах-беженцах долго молчали. Неоднократные попытки представителей этого народа заявить о себе были безуспешными. Потому что не было средств массовой информации на родном языке, способных девести до общественного мнения трагедию курдов Армении. Наконец о них промолвили слово. Автор статьи "Пятый год войны. Стороны ищут союзников и оружие." ("Комсомольская правда" N41 от 25 февраля 1992 г.) В. Джанашия пишет "... В той же Армении нацменьшинств практически не осталось: вслед за азербайджанцами "успешно" изгоняют курдов..." История сурова. Она все выведит на чистоту, Справедливость восторжествует. Наступит время, которое все расставит на свои места.

Оно всех рассудит. Люди узнают кто прав, а кто виноват.

Вечное проклятье палачам и вечная память борцам за справедливое дело!

KÜRDÜN SÄSİ

КҮРДЛӘР ВӘ КҮРДҮСТАН ҺАГГЫНДА

(Гыса мә"лумат)

Образлы десәк, күрд халгы бәшәр сивилизасијасынын анасы олан Гоча Шәрги гундагда көрән халглардан биридир. Бу халг илк мәдәни чәмијјәтләрин јарандығы Дәчлә вә Фәрат чајлары аралығында тәшәккүл тапмышдыр. Һал-һазырда Күрдүстанын- күрдләрин Вәтәнинин бир һиссәси бу әразидә јерләшир.

Күрдүстан сијаси хәритәләрдә тарихи вилајәт кими көстәриләрәк, чоғрафи анлајыш билдирир. 500 мин км-лик саһәдә јерләшән бу тарихи вилајәт тәгрибән Инкилтәрә, Ирландија, Белчика вә Данимарканын бирликдә котүрүлмүш әразиләри бојдадыр.

"Күрдүстан өлкәси Һинд дәнизи саһилиндә олан Һормуздан дүз хәтлә Мә"рәш вә Мәлатијә вилајәтләринә гәдәр узаныр. О, шималда фарс, Ираг-Әчәм, Азәрбајчан вә Ерманистанла, чәнубда исә Дијарбәкр, Мосул, Ираг-Әрәблә сәрһәдләнир." Бу сөзләр ХҮ1 әср күрд дөвләт хадими вә тарихчиси Шәрәфхан Битлиси тәрәфиндән јазылыб.

ХҮ1 әсрин биринчи онилликлијинә кими тајфа империјасы шәклиндә олан бу өлкә 1514-чү ил Чалдыран дөјүшүндән сонра мүстәгиллијини тамамилә итирмиш, өтән әсрдән Күрдүстан сөзүнүн әввәлинә Түркијә, Иран, Ираг, Сурија тә"јинләри, сонуна исә мәнсубијјәт шәкилчиси әлавә олунмушдур.

Авропа күрд мәтбуатынын вердији мә"луматлардан ајдын олур ки, "мән күрдәм"- дејәнләрин сајы милјон һесабы илә үч онлуғу адламышдыр. Кечмиш иттифаг статистикасынын рәсми мә"луматына көрә, дүнјада 22 милјон нәфәрдән чох күрд вардыр. Онларын компакт јашадыглары дөвләтләр ашағыдакылардыр: Ираг, Иран, Түркијә вә Сурија. Күрдләр һәмчинин кечмиш ССРИ-дә, Ливанда, Иорданијада, Әфганыстанда, Алманијада, Франсада, Инкилтәрәдә, Белчикада, АБШ-да вә с. дөвләтләрдә јашајырлар.

Күрд етнониминин илкин лингвистик формасыны сахламадығы шүбһәсиздир. Тарихи ардычыллыгла котүрсәк, бу сөзүн илкин вариантлары гути, кути, курти (е.ә. III-II минилликләрдә јашамыш, күрдләрин әчдадлары һесаб олунан тајфалар) кардух, карду олмушдур. "Карду сөзүндән игтибас едилмиш күрд сөзүнүн мә"насы пәһләван демәкдир." (Шәрәфхан Битлиси)

"Күрдләрин боју уча, бурунлары бөјүк-сиври, бығлары узун, көзләри гара вә ифадәли олур. Бу адамлар кишили-гадынлы сәрт, үрәјиачыг, бирбаша, намуслу вә чәсурдурлар." (С.Максимов)

Өтән ерада јашамыш јунан сәркәрдәси Ксенофонт 441-чи илдә битирдији "Анабазис" әсәриндә јазмышды: "Әсирләрин дедикләринә көрә бу халг (күрд халгы-Ш.һ.) дағларда јашајыр, дөјүшкәндир вә чара итаәт етмир. Одур ки, нә вахтса онлара басғын едән 120.000 нәфәрлик чар ордусундан бир нәфәр дә кери гајытмамышды." Өтән ерадан үзүбәри Јахын Шәрги долашан сәркәрдәләр, сәјјаһлар, дипломатлар... күрд халгы һаггында гәрибә һејранлыгла сөһбәт ачыблар. Һәјат тәрзи, адәтән"әнәләри, тајфа мүнасибәтләри, милли етикетләри әсрләр боју сабит галан халгын "сирри" онлары өз араларында мүбаһисәләрә сәбәб олан мухтәлиф субјектив фикирләрә кәтириб чыхартмышды. XIX әср дүнјасыны belә бир суал даһа чох марагландырырды: "Өвладлары анадан дөјүшчү доғулан", нечә-нечә бөјүк мүһарибәләрин талејини һәлл едән бир халгын милли дөвләти нә үчүн јохдур? Бу суала XX әсрдә В.П.Никитин чох сәһиһ чаваб верди: "Күрдүстан өз тарихинин тајфа мәрһәләсини гуртармајынча милли дөвләт кими мөвчуд ола билмәјәчәк." Күрдләр тајфа структуруну һәлә дә мәһәббәтлә горујуб сахламагдадыр. Характериндәки милли гапалылыг, тарихи инкишаф просеси илә һесаблашмамаг мејли, милли симасындакы дөнмәзлик, тајфа-гоһумлуг ән"әнәләри үзәриндә формалашмыш һәјат тәрзинә еһкам кими јанашмаг онларын талејини фачиәли етүдләрлә зәнкинләшдирмишдир. Ирандилли халглар ичәрисиндә сајча икинчи олан күрдләрин тарихи-етник инкишаф мәрһәләләри ираншүнас алимләрин мүбаһисәләринин мәркәзиндә дурур. Мә"лумдур ки, ән гәдим мәскәнләри Орта Асија һесаб едилән ариләрин-ирандиллиләрин шәргдән-гәрбә јүрүшү е.ә. II минилилијә аид едилир. Артыг өтән ерaнын IX-VIIәсрләриндә ирандиллиләр Гәрби Иранда мөвге тутмушдулар. Лакин онларын даһа гәрбә - Јахын Шәргдә оборокен (јерли) олан күрдләрин тарихән мәскунлашдығы, тәшәккүл тапдығы әразијә һәрәкәти Ассуријанын сүгутундан сонра е.ә. VII әсрдә (690-чы ил) мүшаһидә олунур. Мәһз бундан сонра күрдләрин ирандилли халг кими формалашмасы просесинин башландығы еһтимал олунур. Күрдләрин антроположи типинин, милли характериндәки психоложи чизкиләрин арашдырылмасы, ән гәдим сивилизасија мәркәзиндә кедән сијаси, сосиал-игтисади һадисәләрин тәдгиги күрдләрин II оборикен (јерли) олмасы һаггында мүтәхәссисләрин гәнаәтләрини гәтиләшдирмишдир. Күрд халгынын етник тарихи һаггында китаб јазмыш О.Вилчевски бир сыра көркәмли күрдшүнасларын фикирләрини инкишаф етдирәрәк, VI_IVминилликләрдән Сасаниләр епохасына гәдәр бу халгын милли структурунда кедән дәјишикликлији изләмиш, күрдләрин етнокенезиндә хурритиләрин, лулубејләрин, касситиләрин... ојнадығы ролу арашдырмышдыр. Г.Чајлд јазмышдыр: "Башына гојун дәриси кејдирилмиш, пејсәриндә түк дәстәси бурулмуш обеид киши һејкәлләри мүасир күрдләри хатырладыр. Инкилис шәргшүнасы А.Сафрастјан күрдләрин һакимијјәт уғрунда Шумер сүлаләсинә гаршы дөјүшдүјүнү әсасландыран тәдгигат апармышдыр. Ассурија абидәләринин даһа дәриндән тәдгиг олунмасы күрдләр барәсиндә јени мә"луматлар үзә чыхартмышдыр. Бир нечә ил әввәл мәркәзи телевизијанын "Вокруг света" верилишиндә верилән хәбәрә көрә Ики чај арасындан сон илләрдә тапылмыш, гәдим күрд мәдәнијјәти чизкиләрини өзүндә әкс етдирән јазылы абидә шумер мәдәнијјәтинин илкинлијини шүбһә алтына алмышдыр.

Беләликлә күрд халгынын ән гәдим тарихи мүхтәлиф ихтисаслы тәдгигатчылар үчүн мүбаһисә мејданы кими галмагдадыр.

Артыг ерамызын әввәлләриндә тарих сәһнәсиндә Бәзикани, Дәјсәми, Һимдани кими мүстәгил күрд сүлаләләри көрүнмәјә башлајыр. Ислам епохасынын башланғычында сасани дөвләти тәрәфиндә әрәбләрә гаршы вурушан күрдләр X әсрә гәдәр тәдричән мүсәлманлығы гәбул едирләр. IV-VIII әсрләр аралығында Шәргдә мүһүм мөвге газанан Рәввади, Рәванди, Әјјуби, Һәсәнвајһиди, Мәрвани вә Шәддади күрд сүлаләләри Дијарбәкр, Мардин, Арран, Ани, Динавәр, Шәһрәзур, Луристан әмирликләри илә јанашы Мисир вә сурија кими гүдрәтли дөвләтләри дә идарә едирләр. Узун мүддәт Мисир дөвләтинин башында дуран, Рәввади күрд тајфасындан чыхмыш Сәлаһәддин Әјјуби күрд, әрәб вә дикәр Шәрг халгларыны бир мәгсәд уғрунда бирләшдирәрәк мүсәлман дүнјасыны Сәлиб јүрүшчүләринин тапдағындан горумушдур. Бир сөзлә, феодал шәргиндә күрд сүлаләләри күчлү сијаси тә"сирә малик идиләр вә рекионун халгларынын талејиндә бөјүк рол ојнајырдылар. XVI әсрин әввәлләриндә мүстәгил күрд әмирликләринин мә"нәви иттифагы олан Күрдүстан ики нәһәнкин - Сәфәвиләр дөвләтинин вә Османлы империјасынын әһатәсиндә галараг вурушма мејданына чеврилир. Дөјүшкән әмирликләрин инадыны зор күчүнә гыра билмәјән империјалар онлары сијасәтлә өзләринә мүттәфиг етмәјә чәһд көстәрирләр. Дүнјәви һөкмдарларын руһани кәләкләри сүнни вә шиә тәригәтинә мәнсуб олан әмирликләри чәбһәләшдирир. Күрдләрин әксәр һиссәсини ташкил едән сүнни тәригәтлиләрин Османлы империјасы тәрәфинә кечмәси Гызылбашларын Чалдыран дөјүшүндә мәғлубијјәтә уғрамасынын әсас сәбәбләриндән бири олур.

Ики империјанын Күрдүстан торпағлары уғрунда мүбаризәсиндә дүзкүн сијаси мөвге тута билмәјән, милли бирлик нүмајиш етдирмәјән күрдләрин Ч А Л Д Ы Р А Н сөзү илә синонимләшән тарихи алданышы онлара чох баһа баша кәлди - Күрдүстан парчаланды, 1639-чу илдә исә Зоһаб мүгавиләси илә рәсман түрк вә Иран һиссәләринә бөлүндү. Мәһз бундан сонра күрд халгынын давам етмәкдә олан милли-азадлыг мүбаризәси башланды...

Биринчи дүнја мүһарибәсиндән сонра Күрдүстан јенидән һәрб мејданына дөндү. Бу дәфә Антанта дөвләтләри тәрәфиндән Күрдүстан торпагларынын даһа ики саһиби мүәјјән олунду - Ираг вә Сурија. Бу јени бөлүшдүрмәдән сонра күрдләрин милли-азадлыг һәрәкаты даһа кениш вүс"әт алды. Лакин дөрд орду вә харичи империалист мүстәмләкәчиләри илә ејни заманда вурушмаг мәчбуријјәтиндә галан, әслиндә милли бирлијә вә разылыға малик олмајан күрд тајфаларынын мүстәгиллик уғрунда мүбаризәси һәр дәфә күтләви гырғынларла нәтичәләнир. Нәһајәт, 1946-чы илдә Иран Күрдүстанында Гази Мәһәммәдин башчылығы илә Күрдүстан Демократик Республикасы јарадылды. Лакин бир илдән сонра бу республиканын фәалијјәти Газинин дар ағачы "күрсүсү"ндән сөјләдији нитглә баша чатды.

Беләликлә, дүнја сијасәтчиләринин чиб дәфтәрчәләриндә дырнаг ичәрисиндә јаздыглары "күрд проблеми" бу күн дә өз һәллини көзләјир.

Шамил оғлу ҺӘЖАР